

Veel telers in buitengebied blijven zitten

Verplaatsing naar glasconcentratiegebied vaak (te) grote stap

Om de oudere glastuinbouwgebieden te herstructureren en te verduurzamen is het project 'Moderne Tuinbouw' gestart.

Voor een sterk Greenportcluster is de aanwezigheid van modern productieareaal van essentieel belang. Om daaraan te voldoen, moet een aanzienlijk deel van het huidige areaal in de oudere glastuinbouwconcentraties worden gemoderniseerd. Doordat de glastuinbouw de laatste jaren in zwaar weer zit, gaat deze modernisering niet vanzelf.

Om de oudere glastuinbouwgebieden te herstructureren en te verduurzamen is het publiekprivate project 'Moderne Tuinbouw' gestart. Dat is een samenwerkingsproject van verschillende overheden en bedrijfsleven, met LTO Noord Glaskracht als trekker. Doel is om te komen tot een modernisering van het productieareaal met een hoge toegevoegde waarde per vierkante meter. "De rentabiliteit van bedrijven moet omhoog om als topsector de huidige concurrentiepositie te behouden

en zo mogelijk te versterken", zegt Marc Ruijs, bedrijfskundige glastuinbouw van LEI Wageningen UR.

Om meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden om herstructurering tot stand te brengen is het LEI gevraagd de glastuinbouwlocaties Alton in Noord-Holland en Huissen-Angeren in Gelderland onder de loep te nemen. In Noord-Holland gebeurt dit in samenwerking met DLG, Stivas en Ontwikkelingsbedrijf NHH.

Structuuronderzoek

In de kop van Noord-Holland ligt veel tuinbouw verspreid buiten de duurzaam aangewezen tuinbouwgebieden Alton, Agriport A7 en Wervershoof (zie kaart). De provincie en acht gemeenten in Noord-Holland Noord wilden inzicht hebben in het aantal bedrijven dat wil stoppen, doorgaan of verplaatsen naar Alton. In dat gebied is nog veel grond beschikbaar. Tevens is verkend of de energie-

voorziening in dat gebied collectief is te verduurzamen.

Dit jaar is op 131 bedrijven in de kop van Noord-Holland een structuuronderzoek gestart. Op de enquête hebben 71 bedrijven met 80 teeltlocaties gereageerd. Hiervan is de helft primaire productie, voornamelijk sierteelt en in mindere mate groenteteelt. Een kwart is ondersteunend glas voor vollegrondsbedrijven, die er tulpen broeien of planten in opkweken. En 14% is verhuurd voor zaadveredeling. De bedrijfskundige: "De bedrijven met ondersteunend glas en voor de zaadveredeling zullen niet gauw uit het buitengebied vertrekken."

Toekomstplannen

Van het kassenbestand is 65% ouder dan 15 jaar en een relatief klein deel (15%) is jonger dan 10 jaar. Ondanks de oudere kasopstanden heeft 40% van de bedrijven de laatste vijf jaar

toch nog geïnvesteerd in bijvoorbeeld belichting, overgang naar substraatteelt en automatisering.

Op 40 van de 80 teeltlocaties is geen uitbreiding mogelijk. Elders uitbreiden of verhuizen is dan noodzakelijk. Volgens de bedrijfskundige is het opmerkelijk dat veel bedrijven op de huidige locatie minder planologische uitbreidingsmogelijkheden blijken te hebben dan gedacht.

In de enquête is ook gevraagd naar de toekomstplannen voor de komende vijf jaar. Ruijs: "Het is opvallend dat bijna de helft van telers op de huidige locatie in het buitengebied verder wil, terwijl het merendeel hiervan niet kan uitbreiden. Voor veel ondernemers is het vooral om financieel-economische redenen toch een grote stap om naar het Alton-gebied te gaan."

Een op de vijf ondernemers denkt wel aan uitbreiden. Dit percentage is hoger dan het landelijk gemiddelde dat op ongeveer 13% ligt. Ook bij de ondernemers die willen stoppen of zijn gestopt (10%), ligt het percentage iets hoger dan het landelijk gemiddelde van 8% in 2013.

Locatievoorkeur

Het merendeel van de ondernemers (75%) geeft aan niet te willen verplaatsen. Van de kwart die wel wil verplaatsen, hebben vijf bedrijven een duidelijke voorkeur voor de locatie Alton. "Telers roepen vaak dat het ondernemerschap van hen is en dat niemand zich daar mee moet bemoeien. Dan moet je als ondernemer ook zelf de eerste stap naar modernisering zetten en niet pas als de overheid er extra subsidies of regelingen voor heeft", meent de bedrijfskundige. De overheid kan en wil wel een faciliterende rol spelen.

Als knelpunten voor de verplaatsing ziet Ruijs de beperkte financiële ruimte van de bedrijven. Bovendien stellen de banken

Marc Ruijs: "Een ondernemer moet zelf de eerste stap zetten naar moderniseren en niet pas als de overheid er extra subsidies of regelingen voor heeft."

hogere eisen aan het verstrekken van leningen. Een ander punt is dat overheden in Noord-Holland vanwege bezuinigingen minder mogelijkheden hebben om subsidies en stimuleringsmaatregelen voor verplaatsingen ter beschikking te stellen, zoals dat in de provincie Gelderland nog wel het geval is.

Snel beleid ontwikkelen

Toch zijn er in het buitengebied zes bedrijven met acht teeltlocaties die binnen vijf jaar willen verplaatsen naar het glasconcentratiegebied Alton. Vier bedrijven zijn daarover al in gesprek met de gebiedscoördinator. Die brengt in kaart wat de wensen en financiële mogelijkheden zijn en of ze het huidige bedrijf willen saneren.

Uit de enquête bleek eveneens dat negen bedrijven willen stoppen of al zijn gestopt. Deze telers hopen op een warme sanering en willen inzicht hebben in de mogelijkheden van de ruimte-voor-ruimte regeling. De desbetreffende gemeentes is aanbevolen ook voor de stoppers snel beleid te ontwikkelen.

Uit de enquête komt eveneens naar voren dat weinig telers een lange termijnvisie hebben. "Los van wat de omgeving doet, vragen veel telers zich niet af waar ze over tien jaar willen staan", meldt Ruijs. "Het is goed om een ondernemer een spiegel voor te houden hoe zijn bedrijf ervoor staat. Soms is het beter om op tijd te stoppen of een andere weg in te slaan dan door te gaan. Herstructurering is ook het opruimen van oude kassen in het buitengebied of ruimte creëren in bestaande gebieden voor bedrijven die wel willen en kunnen uitbreiden."

Collectieve energievoorziening

"Omdat de ontwikkeling in het Alton-gebied een beetje stilstaat, kan de insteek van verduurzaming van de energie een goede impuls zijn", weet de bedrijfskundige. In een verkennend onderzoek is gekeken naar de mogelijkheden van collectieve energievoorziening met onder

andere aardwarmte en ringleidingen in dit gebied. De aanbeveling aan de ondernemers is om een stichting hiervoor op te richten. Mogelijk dat er door gezamenlijkheid meer financiële middelen vrijkomen.

Op twee bedrijventerreinen in de buurt loopt een parallelstudie voor koppeling van de energievraag en -overschot. Afhankelijk van wat er uit de studie komt, moeten telers ook bereid zijn om te kijken wat ze voor elkaar kunnen betekenen. Aardwarmte is eveneens interessanter bij meer afnemers, behalve tuinbouw ook industrie, als de transportleidingen maar niet te lang worden.

Ruijs: "Ondernemers hadden moeite om zelf de 'go' naar de volgende fase te geven, de oprichting van een stichting. Toch is gezamenlijkheid van belang om te laten zien dat je wat wilt. Een groep telers kan gemakkelijker met andere partijen, zoals bedrijventerreinen, overleggen over de meest interessante energieopties, zowel energietechnisch als bedrijfs-economisch. Naast de samenwerking met andere partijen is eveneens de verkenning van financiële mogelijkheden van belang."

Figuur. Onderzoeksgebied

Onderzoeksgebied verspreid liggende glastuinbouwbedrijven in buitengebied duurzame glastuinbouwlocaties (Alton, Agriport A7 en Wervershoof).

Samenvatting

In het kader van herstructurering en verduurzaming van oudere glastuinbouwlocaties heeft in de kop van Noord-Holland een enquête onder telers plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat bijna de helft van de ondernemers op de huidige locatie in het buitengebied verder wil, terwijl het merendeel hiervan niet kan uitbreiden op de huidige locatie. Nog los van de financiële hobbel, is het voor veel bedrijven een moeilijke stap om naar het Alton-gebied te verhuizen. Een gezamenlijke aanpak voor duurzame energievoorziening kan daarvoor een goede impuls zijn.